

Bijeenkomst Kennisatelier *In actie met burgers!* – Nieuwe vormen van burgerparticipatie

Organisatie: Actieprogramma Lokaal Bestuur i.s.m. gemeente Gouda
Datum: 22-11-2010, 19.00 – 22.30 uur
Locatie: Stadsschouwburg Gouda

Opzet van de bijeenkomst

Dagvoorzitter Jean Eigeman, consultant van het Actieprogramma Lokaal Bestuur en Eerste Kamerlid, opende de avond. Daarna volgde een inleiding van Pieter Tops, hoogleraar bestuurskunde aan de Universiteit van Tilburg. Aansluitend werden kort de acht Goudse participatieprojecten geïntroduceerd. Na de pauze konden de aanwezigen in twee speedsessies meer over deze projecten te weten komen. Ter afsluiting werden de belangrijkste punten voor succesvolle vitale coalities plenair behandeld. Bijzonder aan de bijeenkomst in Gouda was het expliciete verzoek aan de genodigden om een 'burgerintroduc e' mee te nemen, uiteenlopend van een actieve burger tot een betrokken vertegenwoordiger van een maatschappelijke organisatie.

Presentaties

In dit verslag een korte samenvatting van de presentaties. De presentatie van Pieter Tops is ook terug te zien op: www.burgerparticipatie.tv.

Dagvoorzitter Jean Eigeman opende de avond met een positieve boodschap aan de deelnemers. Hij vertelde dat hij die middag het Kinderen voor Kinderen-liedje 'Als ik de baas zou zijn van het journaal' hoorde. "Als ik de baas zou zijn van het journaal, dan zou ik ook deze acht Goudse initiatieven eens op te televisie laten zien."

Pieter Tops, hoogleraar bestuurskunde aan de Universiteit van Tilburg

Kern van het betoog van Pieter Tops waren vitale coalities. Tops noemde interactieve besluitvorming een dominant begrip: burgers inschakelen in de logica van de overheid. Volgens de hoogleraar soms nodig, maar niet altijd. "Er zijn ook initiatieven waarvan de kracht in de samenleving ligt. Kunst is om die te zien en sterk te maken." De zogenaamde vitale coalities. Tops vergeleek enkele projecten die 'werkten' om te zien wat de gemeenschappelijke factoren zijn. Vitale condities ontstaan wanneer er aan drie condities wordt voldaan:

1. sterk gemeenschappelijk verhaal

Een maatschappelijke druk en urgentie kan alleen maar komen vanuit een behoefte van de samenleving. Sterke verhalen kunnen niet bedacht worden in het gemeentehuis. Soms moeten mensen wel een handje geholpen worden.

2. onorthodoxe aanjagers

Projecten hebben een kartrekker nodig, dit kunnen inwoners zijn, maar ook mensen uit de ambtelijke organisatie. Ze zijn geloofwaardig en kunnen creatief denken. Zij zijn ook nog in staat wat volgens Tops ambtenaren vaak zijn vergeten: een beetje ruzie maken om zaken op scherp te stellen.

3. politici die op cruciale momenten dekking geven

Er moeten bestuurders bereid zijn om de kartrekkers te ondersteunen. Dat lijkt eenvoudig, maar is het niet. "Je moet bereid zijn om je positie overeind te houden, ruimte te creëren voor projectleiders."

Tops noemde ruimte in de frontlijn erg belangrijk voor het ontstaan van vitale coalities. Tegenwoordig wordt veel betrokkenheid weggeorganiseerd. "Uitvoerders zijn echter geen mensen die dingen min of meer mechanisch doen. Zij zijn juist de creatieve kern van het openbaar bestuur."

Volgens Tops is een juiste balans nodig voor een vitale coalitie. "Burgerschap heeft twee kanten. Het is meedoen met en meningen hebben over. Het is zelf mee kunnen regeren en

ook geregeerd kunnen worden. De hoogste eis van de democratie is overtuigen en laten overtuigen." Iets waar volgens Tops de laatste tijd weinig oog voor was. Maar als we er wel oog voor hebben, dan ontstaan er volgens de hoogleraar mooie dingen.

Dialogoog

Een burger uit Waddinxveen vroeg Tops na zijn inleiding of het goed zou zijn dat alle ambtenaren op gemeenteniveau een cursus psychologie volgen. "Letterlijk: nee", reageerde Tops. "Maar er ligt iets onder. Burgers en ambtenaren hebben andere werelden, er zijn verschillende logica's. Een stelregel voor iedereen is: 'Wat u niet wilt dat u geschiedt, doe dat ook een ander niet.' Inlevingsvermogen is anders dan mensen naar de mond praten. Het is belangrijk om je te verplaatsen in de emotie en positie van de ander, zonder je er aan over te geven."

Wethouder Crouwers van de gemeente Vlist nam het op voor de straffe georganiseerde ambtenaar. "Als iedereen creatief is, krijg je niks van de grond." Tops reageerde dat 60% van het werk in een gemeente inderdaad routine zal zijn. 10% schreef hij toe aan crisiszaken en 30% aan vernieuwing en innovatie. "Als je die 30% op dezelfde manier doet als die 60%, dan loopt het vast. Er moet ruimte zijn voor betrokkenheid."

Ank Huisman, fractievoorzitter in Gouda, vroeg zich af of de bezuinigingen een bedreiging zijn voor vitale coalities. Tops vond het juist ook een goed moment om een punt te zetten achter projecten die niet lopen. "Een project starten is geen probleem, maar een project stoppen is heel moeilijk voor overheden."

Willem Hesseling, een burger uit Gouda, miste in de inleiding de transparantie van een gemeentebestuur. "De belangen van een bestuur zijn niet altijd inzichtelijk voor degene die met een idee komt." Tops reageerde dat hij niet zoveel op had met transparantie. "Eerlijkheid is het hoogste goed. Ik hou van koken, maar ik wil ook niet dat mijn gasten in de keuken komen kijken. Gun de politiek haar eigen proces. Soms zijn zaken niet transparant, omdat ze ingewikkeld zijn. Politiek is nu eenmaal ook omgaan met verschillende belangen. Dat is niet transparant. U hoeft het niet allemaal te begrijpen, als het resultaat maar fair is."

Jean Eigeman vroeg Tops waar de raadsleden zitten in zijn verhaal. "De taak van raadsleden is om niet in de weg te zitten", grapte Tops. Lokaal bestuur noemde hij 'bestuurdersbestuur'. "De creatieve kern ligt niet bij de gemeenteraad, zij hebben de taak om te anticiperen en op gezette tijden hun tanden te laten zien." Tops verklaarde ook waarom het lastig is voor een gemeenteraad om een eenheid te organiseren: "Een normale organisatie bestaat uit mensen die het met elkaar eens zijn, bij een gemeenteraad is er juist de-sensus."

Kees Bax, raadslid uit Waddinxveen, wilde weten wat een sterk verhaal is en hoe je het tussen de oren van de burgers krijgt. Volgens Tops is een sterk verhaal vooral niet iets dat je vanachter een bureau kunt verkopen. "Het ontstaat in de interactie. Als mensen er in gaan geloven, dan ontstaat er een mooi verhaal."

Speedsessies

Acht initiatieven/vitale coalities waren onderwerp van de speedsessie na de pauze.

SayCheeseGouda.nl: een fotoproject van twee enthousiaste Gouwenaren als reactie op de landelijke narigheid in de pers. Wat ontstond als een guerrilla actie, resulteerde in een maand in 1000 en na een kleine twee maanden in 2000 foto's van Gouwenaren in de online fotogalerie. Finale was een groeps-Cheese voor het Goudse stadhuis.

[Forum Gouda](http://ForumGouda.nl): een digitaal onafhankelijk platform, gestart door een jonge Gouwenaar in 2008 en met inmiddels zo'n 1200 bezoekers per dag. Op Forum Gouda kunnen mensen hun mening uiten over onderwerpen uiteenlopend van politiek en cultuur tot sport en ruimtelijke ordening. Bij de gemeenteraadsverkiezingen is het forum gebruikt om politiek meer

toegankelijker te maken. Forum Gouda is ook de bakermat geweest voor het ontstaan van enkele nieuwe initiatieven, waaronder een benefietmuziekfestival.

Bolwerk: een initiatief dat al loopt sinds 1998. Een platform, bestaande uit dertien belangenorganisaties in de Goudse binnenstad –waaronder bewoners, ondernemers en historische verenigingen- maakt zich al jaren hard voor de ontwikkeling van het braakliggende terrein Bolwerk. Een stedenbouwkundig masterplan, ontwikkeld vanuit de visie van het platform, werd in 1999 aan de gemeenteraad aangeboden maar door verschillend omstandigheden ernstig vertraagd. Mede door inzet van het platform is het plan in 2009 in uitvoer genomen.

Ambachtenkwartier: achttien Goudse ambachtswinkels presenteren zich sinds eind 2009 gezamenlijk aan het publiek in het Ambachtenkwartier. Naast een Ambachtenkwartier, kunnen bezoekers ook de Ambachtenroute volgen. Een gratis wandelroute langs ambachtsbedrijven die elders in de historische binnenstad zitten. De gemeente, Marketing Gouda en diverse Goudse ondernemers werkten samen aan de realisatie van het Gouds Ambachtenkwartier.

Veiligheidshuis Gouda: een samenwerking van organisaties op het gebied van veiligheid, openbaar bestuur en zorg voor de persoons- en gezinsgerichte aanpak van overlastgevende en criminele jongeren en volwassenen. Gemeente, politie, Openbaar Ministerie, Bureau Jeugdzorg, Raad voor Kinderbescherming, Halt en de penitiaire inrichting hebben hiervoor een samenwerkingsconvenant getekend. Ook wordt samengewerkt met andere professionals van bijvoorbeeld leerplicht en jongerenwerk. Door de intensieve samenwerking onder één dak wordt er effectiever en efficiënter gewerkt aan het verbeteren van de Goudse veiligheid.

Oosterwei wijkteam: een initiatiefrijk gezelschap in de probleemwijk Oosterwei (onder andere bekend door het busincident) waarin bewoners en woningcorporatie elkaar inmiddels gevonden hebben.

Ondernemersfonds Gouda: ondersteuning van initiatieven van georganiseerde ondernemers dat breed wordt gedragen door Goudse ondernemers. Alle ondernemers en eigenaren van Goudse bedrijfspanden betalen met ingang van 2009 een opslag van 5% op hun OZB-aanslag. Die meeropbrengst van de OZB wordt in een fonds gestort dat ten goede komt aan ondernemers. Doel van het fonds is het versterken van het ondernemersklimaat voor en door collectieve ondernemers in de stad. Alleen collectief georganiseerde initiatieven kunnen een beroep doen op het fonds.

Bewonersplatform Bloemendaelseweg: een langlopend initiatief waar bewoners nog steeds actief door een beheerplan grenzen van samenwerken met de gemeente bewaken.

Plenaire afsluiting

Tijdens de speedsessies werd de aanwezigen gevraagd om enkele belangrijke punten op een vel papier te schrijven. Tops gaf ter afsluiting een reactie om de acht initiatieven en de resultaten uit de speedsessies.

SayCheeseGouda.nl & Forum Gouda

Tops noemde het beide een goed voorbeeld van een vitale coalitie: projecten die, met een beetje geld van de gemeente, de ruimte krijgen om te bestaan en niet direct worden overgenomen door de gemeente. De hoogleraar gaf ook complimenten voor het gebruik van social media om het publiek te bereiken. Een aanwezige merkte op dat Forum Gouda punt 3 van de voorwaarden voor een vitale coalitie (ruggensteun vanuit gemeente) niet nodig had. "De kracht van het forum is juist dat het losstaat van de gemeente", reageerde de jonge initiatiefnemer.

Bolwerk

Volgens de hoogleraar was een sterke organisatie de kracht van dit initiatief. "Tijd is zeker onze vijand", reageerde een deelnemer van het platform. "Waar SayCheese een 'hit and run' initiatief is, moeten wij het meer van de lange adem hebben." Hij was wel nieuwsgierig of daar nog verschil in zit. Tops noemde 'hit and run' het leukst, bij een traject dat lang duurt heb je buitengewoon veel kracht nodig en red je het niet zonder af en toe steun van bijvoorbeeld een wethouder.

Ambachtenkwartier

Tops merkte op dat hij beperkte doorzettingsmacht zag bij wethouders en wilde weten of dat met inzet of geld te maken had. Het bleek te komen door regeltjes: veel participanten zitten in monumentale panden zonder vlaggenstokhouder waardoor ze de (afgesproken) vlag niet konden ophangen. De ambtenaar hield zich aan de regels, de wethouder wilde wel overstag.

Veiligheidshuis Gouda

Tops toonde zich kritisch ten opzichte van veiligheidshuizen in het algemeen. "Als ze goed werken, werken ze. Maar het is soms een bestending van de maatschappelijke veelvoud. We zijn met ketendenken wel een beetje aan de grens gekomen. Als we het hebben over bezuinigingen, is hier veel te halen."

Oosterwei Wijkteam

Dagvoorzitter Eigeman vroeg deelnemers van het wijkteam of de morele support van politici de back-up was voor dit initiatief. Dit werd beaamd, bijvoorbeeld de lijfelijke aanwezigheid van politici bij evenementen die er toe doen. Tops merkte op dat het in de situatie waarin de wijk verkeert lastig is om een 'sterk verhaal' te creëren. Ook vond hij dat er in dit soort situaties vaak te veel organisaties bezig zijn met hetzelfde. Een focus zou goed zijn. Een deelnemer van het wijkteam was het daar niet mee eens. "Er zijn tientallen projecten die elkaar versterken en niet tegenwerken."

Ondernemersfonds Gouda

Een goed voorbeeld van een initiatief van ondernemers en een wethouder die er voor stond, volgens Tops. "Wij hebben alle drie de elementen om een succes te zijn", aldus een deelnemer van het Ondernemersfonds.

Notities speedsessies

Een overzicht van de onbewerkte notities tijdens de speedsessies.

Forum Gouda

- ontmoetingsplek op internet
- behoefte om mening te geven
- kracht: onafhankelijkheid / goede moderatie
- gemeente zoekt verbinding
- op forum worden nieuwe initiatieven geboren, bv Gouda Geeft
- 'de volle kroeg in' -> bekendheid via bestaande social media (Hyves)
- betrokken, onorthodoxe aanjager
- zo weinig mogelijk sturing
- bereikt veel mensen, nu in beeld om rol te spelen bij communicatie over bezuinigingen

Bolwerk

- kennis van zaken
- platform & architect vormen collectief geheugen -> constante factor t.o.v. wisselende colleges/ambtenaren
- organisatie van platform is sterk
- bindende kracht: belang historische binnenstad

Oosterwei

- zorg voor netwerkverbindingen binnen Marokkaanse gemeenschap
- accepteer (cultuur)verschillen
- Marokkaanse middenstand zich laten profileren en geef ze erkenning
- mensen niet als groep, maar individueel
- steun burgers ipv trekken naar wijkteam
- olievlekwerking
- morele support politici

SayCheeseGouda.nl

- doel: positief imago
- merk: cheese
- sneeuwbaaleffect / korte periode
- laagdrempelig
- lef
- out of the box
- enthousiasme, betrokkenheid, creativiteit (voor en door iedereen) ->
- pers/social media, facilitering, sneeuwbaaleffect (geen overname)

Ondernemersfonds Gouda

Doel:

- goed doen voor de stad
- freeridersproblematiek
- samenwerking + organisatiegraad bevorderen
- geen vervanging gemeentelijke taak

Middel:

- 5% opslag OZB

Resultaat:

- geen freeriders
- grootwinkelbedrijf betaalt mee
- organisatiegraad omhoog
- concreet: Sinterklaas, kerstverlichting, parkmanagement, beveiliging
- gemeente + ondernemers zijn tevreden
- initiatief van ondernemers en een wethouder die er voor stond

Ambachtenkwartier

- sterk verhaal vanuit burger/ondernemer (nieuwe manier om de stad te ontdekken)
- enthousiast ontvangen en gesupport...maar hobbels in de uitvoering (m.n. ambtelijk) en de wil bij de wethouder is er wel, maar doorzettingsvermogen blijkt soms beperkt. Wel verbeterde contacten (vb gemeentevlag)
- geen subsidie
- DOE-platform

Beheerplan Bloemendaalseweg

- 1969

- sterk verhaal (breed gedragen / actiegroep)
- onorthodoxe aanjager
- rugdekking -> ambtelijk: nee, publiek: ja, financieel: x
- continuïteit

Veiligheidshuis

- maak (naast de linking pins) ook gebruik van de burgers -> welzijnswerkers
 - o betrek ze bij de oplossing
 - o geef ze handvatten
 - o omzeil privacy en geef voorlichting aan burens
- kern van de zaak = goede samenwerking
- maak bespreekbaar welke obstakels worden opgeworpen door organisaties die werknemers aan het Veiligheidshuis leveren